

YARGIÇ ERTEKİN: İKTİDAR KENDİNİ TAHRİP EDİYOR

<http://www.hukukihaber.net/mesleki-hukuk/yargic-ertekin-iktidar-kendini-tahrip-ediyor-h87765.html> 13 Şubat 2017 Pazartesi

2011'den beri Cemaat'in yargı içindeki örgütlenmesine dikkat çeken Demokrat Yargı Eşbaşkanı Orhan Gazi Ertekin, anayasa değişikliğinin OHAL ve KHK'ların süreklileşmesi anlamına geldiğini söyledi. "1876 meşrutî monarşi anayasasındaki padişahın yerine cumhurbaşkanını yerleştirin, büyük oranda bugünkü değişikliklerle birbirine benzer" yorumu yapan Ertekin, "İktidar bizzat kendisini, kendi varoluş hallerini tahrip ediyor aklını yitirmiş biçimde" dedi.

Demokrat Yargı Eşbaşkanı, hâkim Orhangazi Ertekin, 2011'de yargıdaki cemaat yapılanmasına dikkat çekerek iktidar için bir tür erken uyarı sistemi rolünü oynamıştı. Ne var ki, Ertekin'in uyarılarına kaynaklık eden bilgiler iktidarın zaten içinde olduğu ittifakın kaçınılmaz sonucuydu. Bu yüzden de iktidar, Ertekin'in ve diğer hukukçuların uyarılarını hasmane bir tutum olarak değerlendirdi ve sonuçta ülkeyi darbe girişimine sürükleyen sürecin önünü açtı. Aynı iktidar bugün başkanlık sistemine geçerek yetkileri tek adamda birleştirmeyi hedefliyor. Siyaseti ve hukuku tek kişinin iradesine indirgemeyi hedefleyen bu "çılgın projeye" ve kendi deyişle 'post-cemaat' döneminde yargının içinde bulunduğu hali, Cumhuriyet sorununu yine çok önemli öngörüler yapan Ertekin'le konuştuk.

- Anayasa değişikliği teklifi Resmi Gazete'de yayımlandı ve referandum süreci başladı. Yeni teklif neyi ifade ediyor?

Yeni Anayasa önerisi bir defa son on yıldır yaşadığımız 'anayasasızlaşma' sürecini anayasallaştırıyor. Başka deyişle 82 anayasası kendi kapasitesi açısından bile bir anayasa olmaktan tamamen çıkıyor ve güncel direktiflerin ve yönergelerin sevk edildiği bir 'talimatnameye' dönüşüyor. Bunu öncelikle şunun için söylüyorum ki anayasalar temelde bir 'çok başlılık' üzerine oturlar ve bu çok başlılığı hem kuvvetler arasında hem de kuvvetler içinde pekiştirerek bir denetleme ve denge alanı oluştururlar. Bir anayasayı anayasa yapan şey de bu anlamda güç ve yetkiler ile sorumlulukların dağıtılmasıdır. Tarihçilerin 'hukukçular çağı' diye adlandırdığı 12.yüzyıldan bu yana da anayasacılık hareketlerinin temelinde bu vardır. Şimdi Erdoğan ve AKP anayasacılık geleneğinin tersine doğru ilerliyor. Bugüne kadar geleneksel devlet merkezini parçalamak için tersi bir yol tercih etmiş ve anayasacılığın ilkelerini takip etmişti. Erdoğan'ın ilk dönemi, anayasacılık hareketinin ilkelerini takip ederek bu son dönemi ise ona karşı savaşarak ilerliyor. İkinci olarak ise yeni anayasa önerisi tam anlamıyla bir model-sizlik, bir eklektizm türü olarak ortaya çıkıyor. Birbirinden farklı tarihsel örneklerden birer parça alınmış, parlamenter modelden yürütme ve yasamanın karşılıklı birbirini feshetme araçlarını almış, başkanlık ve yarı başkanlıktan kararname çıkarma yetkisini ve yargının seçilmesini almış. Fakat, o modellerde bu yetkileri tamamlayan onay, izin, seçim vb. gibi hiç bir sınırlama anayasa değişikliğine dahil edilmemiş. Dolayısıyla olağanüstü bir yetki toplanması ama sıfır denetim öngörülüyor. Erdoğan'ın politik liderliği ile devlet alanını bir ve ortak düşünme eğilimine teslim edilmiş tam anlamıyla bir anayasasızlaşma önerisi ile karşı karşıyayız.

Diğer yandan bir şey daha eklemeliyim; Bence Erdoğan bununla partili değil, partisiz bir cumhurbaşkanlığına doğru gidiyor. Mevcut öneri AKP'nin geleneklerinden, kadrolarından, kurumsallığından boşanma dilekçesidir. AKP'nin bizzat AKP'ye karşı önerisi gibi duruyor. Tüm bu gelenekleri, kurumları, figürleri sadece ve sadece tek bir kişiye bağlayarak 'kabile asabiyyesi' üzerinden sorunları çözmeyi hedefliyor. Kurumlaşarak, kadrolaşarak, gelenek oluşturarak genişleme yerine, her şeyi kabile asabiyyesi üzerinden çözmeye çalışıyor. Ama bu kaçınılmaz olarak yeniden aldatılma ihtimallerini büyütüyor.

- Kim tarafından aldatılacaklar bu defa?

Aldatacak olan çok. Zaten Türk devlet sistemi aldatma ve aldatılma üzerine kurulurken kendi öz kadrosu ve partisi olmayan Erdoğan'ın aldatılma ihtimali iki kat daha büyüyor. Türkiye devlet alanında birbirinden farklı gelenekleri olan hizip kadroları ile bugüne gelmiştir. Kendi siyasi hareketiniz yok ise bu hizip kadrolarla iş yapmak zorunda kalırsınız. Osmanlı'da da böyleydi bu. Bir Osmanlı partisi payitahtta yönetim kadrolarını oluştururken diğer Osmanlı partisi Girit veya Rodos sürgününde gününün gelmesini beklilerdi. Bunların kendi silsileleri vardır. Örneğin Cemaat 2005'ten itibaren AKP'nin ülkücü kadrolarını kapı dışarı etmişti. 17-25 Aralık'tan sonra kapı dışarı edilenler yuvaya döndüler. Bunlar bir yandan sizin işlerinizi görürken bir yandan da kendi işlerini görürler. Cemaat-AKP işbirliği çok önemli bir örnektir. Erdoğan krizi böyle çözmeye çalıştıkça kaçınılmaz biçimde kandırılacaktır. Şöyle söyleyeyim daha iyi anlatmak için: Erdoğan bu anayasa önerisi ile Aristo mantığına karşı koymaya çalışıyor. Bu anayasa önerisi Erdoğan'ın her yerde olabileceği varsayımına dayanıyor. Fakat gerçekte bulunduğu yerde dahi işleri takip edebilir olmaktan çok uzak olacak ve bir kez daha aldatma-aldatılma mekanizması devreye girecek. Bir şey daha var ki o da Erdoğan'ın artık bir partisinin olmayacağıdır. AKP içindeki sınırlı geleneksel kadrolar ve onların devlet tecrübeleri de olmadığı için her zamankinden daha yalnızdır. Ve son bir şey daha ekleyeyim. Erdoğan'ın Mustafa Kemal gibi uzay zamanı büküp yeni bir dönem başlatabileceği iktidar koşulları da ortada yoktur. Çünkü iktidar savaşının en keskin dönemindeyiz ve tüm gruplar kendi güçlerini hala koruyorlar. Böyle bir dönemde böyle bir anayasa önerisi iktidar kumarı oynamak anlamına gelir ki Erdoğan bu kumarı dördüncü kez oynuyor. Bu iktidar kumarına girenler kendi kararlarının, başka yerlerde başka biçimlerde uygulandığını hep görmüşlerdir ve göreceklerdir. Daha şimdiden şu akademisyen tasfiyeleri gündeminde söylediklerine bir bakın bakalım. Tasfiye listesi belli olduktan sonra 'bu işin içinde bir bit yeniği var', 'listeyi hazırlayanları araştırmak gerekir' babında sözler yükselmeye başladı. Kimin ve nasıl kandıracağını bu liste tartışmasından da anlayabiliriz. Bu ikinci bir 'kandırıldık' iddiasının yavaş yavaş hazırlandığını gösteriyor. Açıktır ki bu ortamda tasfiye edileceklerle ilişkin bir liste hazırlanırsa o liste bugün Erdoğan ile birlikte çalışan farklı devlet hiziplerinin kendi çıkarlarını, kendi taleplerini taşıdığı bir listeye dönüşür. İktidar oyununun, yapbozunun bir sahasına dönüşür liste hazırlama işi. Buradan baktığımızda yeni anayasa meselesinde Erdoğan'ın mevcut iktidar mekanizmasını kendi olağanüstü halini ilan ederek yeniden kurmak istediği, buna karşılık Türkiye'nin iktidar tarihinin süregiden derslerini göz önüne alırsak aynı tuzağa düşeceğini gösteriyor.

- Erdoğan'ın yeniden bir tuzağa düşeceğini gösteren tarihi birikimler nedir?

Erdoğan'ın iktidar yürüyüşünde daha önce 3 anayasa değişikliği girişimi oldu. Birincisinde, 2002-2004'da geniş çaplı anayasal reformlara girişti. Avrupa Birliği müktesebatını edinme girişiminde bulundu. Bu yolla geleneksel devlet merkezinin baskısının azalacağını düşündü. Ama Ayışığı, Balyoz, Sarıkız gibi planlar çıktı. Bu ilk anayasal girişimi onun iktidarına yeni bir avantaj getirmedi. İkinci anayasa değişikliği, cumhurbaşkanını halkın seçmesine ilişkin anayasa değişikliği idi. Burada Abdullah Gül gibi bir unsur çıktı ve AKP içi veraset savaşları başladı. Böylece Erdoğan, AKP içinde kendisine rağmen yeni dinamiklerin büyümesine yol açtı. Üçüncü anayasa değişikliği ise 2010'da yapıldı. Yargının, Anayasa Mahkemesi'nin geleneksel güçlerin elinden alınması tasarısına dayanıyordu bu değişiklik ve o da iflasla sonuçlandı. Ele geçirdiğini zannettiği bütün alanları cemaate terk ettiğini neden sonra gördü. Şimdi dördüncü anayasa değişikliği yapılıyor. Bu değişiklik son derece tehlikeli ve ilk üçünü yeniden tekrar edecek gibi görünüyor. Çünkü anayasa ve yasa meselesi Erdoğan ve AKP için gündelik yönetimin aracına dönüşmüş durumda. Gerçek bir Anayasa ve yasacılık değil bu. Kalıcı bir iktidar kuracağı, gelenek oluşturacağı, kurumları oluşturacağı bir alan olarak görmüyor bu öneriyi nitekim. Buna devam ettiği ve kurucu ilişkiler geliştirmediği, kendi kadrolarını oluşturmadığı sürece önceki yaşadığı üç hüsrani bunda da yaşayacak. Erdoğan'ın ilk kadrolarının hepsinin dışarıda kaldığı, Milli Görüş geleneğinin tamamen dışta tutulduğu bir dönemden söz ediyoruz. Böyle bir dönemde yeni bir kadro oluşturamayacağı için farklı hiziplerle işbirliği yapmak durumunda. Bu da her durumda kaçınılmaz olarak aldatılma, kandırılma ilişkilerinin devam ettiğini ve edeceğini gösteriyor. Bu Erdoğan'ın makus talihi... Ve tabii ki geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki müttefiklerinin de makus talihi.

- Erdoğan'ın ittifak yaptığı kesimler kimler?

Yargı üzerinden konuşalım. 2013 17-25 Aralık'ından beri Erdoğan ülkücülerle, sosyal demokratlarla, Alevilerle güçlü bir ittifak halinde. Bu 15 Temmuz'da daha da güçlendi. CHP'nin resmi kanadının da dâhil olmasıyla Yenikapı ruhuna evirildi. Ama başkanlık iddiası bu ittifakı krize soktu. 15 Temmuz'da güçlü olmadığını, iktidar alanında sorunlar yaşadığını, ordunun ve diğer kurumların dinamiklerinin kendi dışında geliştiğini fark etti. Bu gerçek onun ancak çeşitli ittifaklarla yol alabileceğinin daha da aşık olmasını sağladı. Ama tabii ki ittifaka mecbur olmak onda yeni bir Cemaat tecrübesinin yaşanmaması için ittifaklardan uzaklaşma eğilimini de beraberinde getirdi. Aynı zamanda bu ittifakların yeni sorunlar yaratacağını da fark etti. Çok ciddi bir krizle karşı karşıya. Bir yandan ittifak yapmak zorunda ama bir yandan da ittifaklarla var olduğu sürece daime gerilim yaşacak ve kimseye güvenemeyecek. Çok ilginç ve zorlu bir gerilim. İlerleyen süreçlerde kimlerin aldatan ve aldatılan olacağı belli değil. Ama Türkiye'de devletin bildiğimiz kuralıdır; 'Kurb-i Sultan Ateşi Suzan.' Yani sultana yakın olan ateşe de yakındır... AKP, ülkücü, sosyal demokrat ve Alevilerin devlet kadroları düzeyindeki ittifakları şimdiden ciddi bir güvensizlik ve gerilim noktası haline gelmiştir. Bu gerilimleri görmek lazım. Bir yandan devlete ve iktidara bağlı Kürtlerin olduğu, sosyal demokrat ve Alevilerin olduğu bir ittifaktan söz ediyoruz ve burada herhangi bir siyasi adımın o ittifaklara herhangi bir zarar getirmeyeceğini düşünmemek mümkün değil.

- Erdoğan'ı ittifak yapmaya zorlayan şartlar neler?

Erdoğan, İslamcı bir siyasi hareketin mensubu ama iktidar yürüyüşü daha geniş bir hegemonik ilişki kurmayı gerektiriyor. İlk şart bu. İkinci olarak İslamcılık devlet mekanizması ve kadroları içinde ciddi bir kadro üretmedi. Olanlar ise ya Milli Görüş hareketindendi ya da çeşitli tarikat ve gruplarla çalışıyorlardı. Dolayısıyla Erdoğan'ın kendi örgütü, kendi kadrosu, geleneği yok. Bu olmayınca, birbirini destekleyen iki yolu devreye sokmak zorunda. Birincisi İslamcı hareketin kadrolarını bir araya toplamak ve ikinci olarak ise bir yandan geleneksel devlet hiyerarşilerinin kadrolarını kullanmak ve dahası belirli alanlarda yetişmiş küçük müteşebbislerle işi yürütmek zorunda. Nitekim tam da bu yüzden Erdoğan kendisini geleneksel İslamcı ruh üzerinden kurgulamaya çalışıyor ama bir yandan da ittifaklar kurmaya çalışıyor. Fakat bu kadar çok taraflı bir denklem kurmak siyasette çok zor ve her durumda gerilim yaratıyor. Bugün açısından Erdoğan'ın en önemli sorunu Türk sağının, Türk dindarlığının ve Türk İslamcılığının heyecanının giderek kaybolmakta olduğunu, hakikatinin kaybolmakta olduğunu, ışığın giderek kaybolmakta olduğunu düşünüyorum. İslamcılığın ruhu çöktü, heyecanı bitti, ışığı söndü... Tam da bundan dolayı Erdoğan'ın etrafında örneğin Mehmet Uçum gibi teknokratları görüyoruz. Uçum siyaset biliminde tam bir 'kitch' örneği. Savruk bir tüccar gibi kullanıyor elindeki kavramları. Diğer yandan İslamcılığın ana kadroları da merkezden uzaklaşmış durumdadır ve süreçten rahatsız olmasalar bile rahat oldukları da söylenebilir. İslamcıların böyle bir durumdan işkillenmemeleri mümkün değil. Bu durum İslamcı hareketi yeni anayasa değişikliği önerisini bize karşı savunmaktan alıkoymaz. Ama aynanın karşısında savunamayacak hale getirir. İşte ışığın sönmemesinin, heyecanın bitmesinin, ruhun çökmesinin anlamı budur. Bana öyle geliyor ki Türkiye'nin İslamcı muhafazakâr sağındaki 'kandırılma' reseptörleri Erdoğan'a göre daha erken alarm veriyor şu aralar. AKP, 2015 Haziran seçimlerinde çok farklı kesimlerden oluşan teknokrat ve popüler milletvekili listesi hazırlamış ve tabanda büyük tepkiye yol açmıştı. AKP'liler kendilerinin sahiplenemeyeceği bir kadro gördüler. Heyecansızlıkları zirveye çıktı. 2015 yenilgisi buradan doğdu. Erdoğan kendi siyasi hareketinden uzaklaştıkça ve farklı figürler bu alanın söylemini belirlemeye başladıkça geleneksel İslamcı hareketin taşıyıcıları işkillenmeye başlayacak ve bu ciddi bir gelirim doğuracak.

- Yeni Anayasa değişikliği bir rejim değişikliği anlamına gelmiyor mu?

Anayasalar ileriye değil, geriye dönük yazılırlar. Başka deyişle bir rejim değişikliği yaratmazlar. Değişmiş olan rejimi ilan ederler. İktidar ilişkilerinin belirli bir denge kazandığı, iktidarda belirli bir toplanma merkezinin olduğu dönemlerde yapılır anayasa. Eğer böyle koşullar yoksa olsa olsa siz bir anayasa yazarsınız. Ama sadece yazmış olursunuz. Yani anayasa yazmak her zaman anayasa yapmak anlamına gelmez. Türkiye'nin devlet biçimi uzun süredir olağanüstü devlet biçimidir zaten. Ben Türkiye'nin son 6-7 yıldır anayasasız yaşadığını düşünüyorum. Gelenekler kurumlar ve politik toplumun kendisi çöktü. Pax Cumhuriyet diyebileceğimiz bir geleneksel iktidar çöktü. Fakat yerine yeni bir iktidar kurulamadı. İktidar çökerse onun politik kurumları, söylemi, gelenekleri çöker. Hukuku ve yargısı da çöker. Erdoğan da bu anayasasızlık sürecinde ayakta kalma yöntemi ise tek sermayesi olan meydan siyasetidir. Ken-

di iddialarını aralıksız olarak halka onaylatarak meydan politikası ile var oluyor. Halktan ve milli irade vurgusundan bahsederek kendini diğer ittifak güçleri arasında daha güçlü kılmak için sürekli seçim yapılıyor. Yani anayasal çerçevede gelecek yeni bir durum yok aslında. Olsa olsa bugünkü olağanüstü devlet biçimimizin daha da derinleşmesi ve koyulaşması söz konusu olabilir. Haa, illa anayasacılık tarihinden bir örnek isterseniz ben bu anayasa değişikliğinin 1876'daki meşrutî monarşi anayasasına benzediği kanaatindeyim. Oradaki padişah figürünün yerine cumhurbaşkanını yerleştirin, büyük oranda bugünkü değişiklik ile 1876 anayasası birbirine benzer. Bir de o anayasa Abdülhamid ile Mithat Paşa arasındaki ittifaktan doğmuştu. Sonrası malum Abdülhamid ittifakı lağvetti. Mithat Paşa'yı önce Aydın valiliğine gönderdi. Sonra katil olarak yargıladı, sonra da boğdurdu. Böylece 33 yıl sürecek bir çalkantılı süreç yaşandı. Bence hem anayasa değişikliği önerisinin içeriği hem de ittifakları bakımından bu benzerliğin peşine düşmek yararlı olacaktır.

- Başkanlık sistemi ile parlamenter sistem farkı değil ki anayasa önerisinde olan. Demokrasinin sadece sandığa indirgeneceği ve büyük ölçüde yok edileceği bir öneri yok mu karşımızda?

Evet. Bir tür Sezarizm, bir tür Bonapartizm örneği ile karşı karşıyayız. Bonapart da 6 milyon Fransız köylüsünün oyu ile gelmişti. Yaşadığımız devlet kapitalist devlet tipidir ve biçim olarak ise olağanüstü devlet biçimidir. 15 Temmuz sonrası OHAL ve KHK'ler zaten getireceği düzeni getirmiştir. Bu anayasa değişikliği OHAL ve KHK'lerin süreklileşmesi anlamına gelmektedir. Daha ne bekleyeceğiz ki? Gelen geldi zaten! İnsanlar suçlu-suçsuz yerine, iktidar ile uyumlu-uyumsuz temelinde sorgulanarak tutuklanıyor. Akademisyenler KHK'lerle sorgusuz sualsiz işten atılıyor. Olağanüstü bir devlet biçimi ile yönetiliyoruz 15 Temmuz'dan bu yana. Erdoğan kendi dilini, söylemlerini oluşturamadığı için ve bu yüzden de gerçek iktidar olamadığı için sürekli, 3-5 yılda bir en başa dönen bir siyasi figür. Türkiye İslamcılığının en büyük sorunlarından, en yakıcı siyasi meselelerinden biri budur şu an. Türk İslamcılığı geldiği noktada kumar ve risk değil, politik garanti arıyor. Oysa anayasa önerisi politik birikimleri pamuk ipliğine bağlıyor. Bu anayasa değişikliği önerisi 15 Temmuz'dan sonra pekişen iktidar dengesini, CHP ve MHP ile kurulan iktidar dengesini çatlatmaya yönelik girişimdir. Baykal'ın ve Perinçek'in karşıya geçerek ittifakı yeni bir gerilime doğru taşımalarının nedenlerinden biri bu. Bu son derece tehlikeli. Erdoğan'ın konumunda olan bir liderin tersini yapması siyasi akıl gereği idi. Cemaat karşısında ittifak ile sorunları aştığınızı görüyorsunuz ve daha önce geçmiş müttefikiniz tarafından kandırıldığınızı iddia ediyorsunuz. Böyle bir ortamda anayasacılık tarihinin bize söylediği tek bir siyasi akıl vardır ki o da meclis hükümeti modelidir. Dolayısıyla, bu anayasa önerisi sadece içeriği açısından değil güç ilişkilerinin aldığı denge bakımından da son derece tehlikeli ve akıl dışıdır.

- Bu ortamda referandumdan 'Hayır' çıkabilir mi?

Ben 'Evet'in hiçbir heyecanını kalmadığını sadece ve sadece negatif bir söylemle savunulabildiğini ve savunulabileceğini düşünüyorum. Nitekim Başbakan 'FETÖ, PKK 'hayır' diyor o halde biz 'evet' diyeceğiz' diyor. Anayasa değişikliğini sahiplenmi-

yor demektir bu aslında. Başka deyişle ‘Anayasaya niye evet diyeceğimizi bilmiyoruz. Ama düşmanlara bakıp bunun doğru olabileceğini düşünüyoruz’ diyor. Bu anayasa önerisi için pozitif bir savunma geliştirilemez çünkü. Hiçbir akıl sahibi bu anayasayı pozitif bir akılla destekleyemez. Bu yüzden negatif savunma yapıyor ve yapılacak. ‘Bütün kötüler, bütün şeytanlar ‘hayır’ diyor. Oysa melekler ‘evet’ der. Değil mi?’ Bütün savunma hattı bundan ibaret ve bu korkunç bir itiraf evetçiler açısından. ‘İnanmıyorum ama evet diyorum’ diyorlar. Bu çok garip. Çünkü inanç ve iman sahipleri ‘inanıyorum, onun için evet diyorum’ derler genelde. Ruh çökmesi budur herhalde. Türkiye'nin dindarları bugün inançsızlar kampında... Bu durum, anayasa değişikliğinin hiç kimse tarafından savunulamayacağını açık ve net gösterir. Çünkü bu anayasa değişikliği 82 Anayasası'nın bile anayasa olma özelliğini yok etmektedir. Bu değişiklik geçerse anayasa sadece bir talimname haline gelecektir. AKP'lilerin bazıları parlamento krizinden söz ediyor. Bu doğru ama bu öneri bu parlamento krizinin yarattığı siyasi sorunları daha da derinleştirecek.

- AKP seçmeninin en azından bir kısmı bu negatif propaganda yüzünden 'hayır' verebilir mi yani?

Ben 2015 Haziran seçimlerine benzer bir durumda olduğumuzu düşünüyorum. Türkiye İslamcılığının mevcut anayasa önerisi nezdinde birliği bozulmuştur. Benzer bir yarılma 2015 Haziran seçim döneminde de vardı. Bugün de ciddi bir yarılma söz konusudur bu durum İslamcı sağ ve muhafazakâr sağ çerisinde 'hayır'ın büyüdüğü belli merkezler oluşmasına yol açmıştır. Birincisi Saadet Partisi, ikincisi MHP tabanındaki eleştiriler. Bu ikisinin, politik ortamda büyümeye dönük imkânları çok yüksek. Sadece anayasa önerisinin sahiplenilemez niteliği değil bu durumu yaratan, aynı zamanda Türkiye sağ ve milliyetçiliğinin yeni önderlerinin doğma ihtimaline de zemin hazırladığı için bu anayasa referandumu Türkiye sağının içinde bir gerilim ve ayrışma yaratacaktır. ‘Evet’ rasyonel değil onlar için. Aslında ‘evet’ Erdoğan için bile rasyonel değil. Kurumsallaşmak, kurucu iktidar geliştirmek yerine yararcı bir politik ilişki geliştiriyor. Erdoğan'ı bugüne kadar krizlere iten de buydu. Erdoğan'ın yapacağı şey, bir kadro üretmek, gelenek üretmektir. Bu geleneğin sorunları olacaktır ama bunun yerine tamamen yararcılığı tercih ettiler.

- Peki ‘evet’ için hiç bir neden yok mu gerçekten?

İçerik olarak çok kötü. Güç ilişkileri ve ittifaklar bakımından uygunsuz. Anayasal gündem bakımından da yersiz bir anayasa önerisi bu. Bu anayasa değişikliği, birbirinden çok farklı modeller arasında tadı tuzu olmayan bir kokteyl yapmış. Kokteylin alkolünü abartmadığınız sürece, bu değişikliği savunabilecek birisinin olacağını sanmıyorum. Bu bir şaka tabii. Ama bir gerçeği de ifşa ettiğini söylemeden geçmeyeyim.

- ‘Evet’ çıkarsa ne olur?

Bir defa bu anayasa önerisi şu ana kadar AKP içindeki anayasacılık söyleminin ve geleneğinin tam tersini taşıyan bir öneri. Geçmişte söylediğiniz her şeyi reddediyorsunuz bu öneri ile. 2013'e kadarki anayasa birikimi, vesayet, darbeciliğin ve buna ilişkin kurumların tasfiyesine yönelikti. Oysa şimdi tam tersine bütün iktidar alanlarını tek bir kişiye bağlı-

yor. Karar ve irade merkezlerinin tabana yayılan bir etki göstermesi yerine tavanda birleşmesini sağlıyor. Eğer 'evet' çıkarsa Erdoğan'ın 15 Temmuz askeri ayaklanmasını çok daha kolay biçimde atlatmasını sağlayan o iktidar ilişkileri ve ittifakı bozulacak ve ciddi ölçüde özgüvensiz ortama gireceğiz. Erdoğan kendi kadrolarını kurmaya çalışacak. Kaçınılmaz olarak farklı gruplarla ilişki kurmak zorunda olacak ve onların kendi siyasi çıkarlarını ilerleyen dönemlerde yeniden örgütlenmesini sağlayacak bir ortam doğacak. Ve tıpkı akademisyenler meselesinde, yine tıpkı cemaat davalarında yavaş yavaş dillendirmeye başladıkları 'Birileri kandırıyor, bir bit yeniği var' demeye başlayacaklar. 'Birileri hep bir yerde bir iş görüyor' diyecekler. Bu anayasa değişikliği, özellikle yerelde iktidar ile çalışanların bütün yolsuzluklarını, yasa dışılıklarını, suçlarını, haksız çıkarlarını Erdoğan'ın savaşı gibi sunmalarını sağlayacak bir ortam doğuracak. Bütün küçük çıkarlar kendilerini büyük iktidar kavgasının bir tezahürü gibi savunmaya çalışacak. Herkes düşmanlarının cemaatçi olduğunu, devlete düşmanlık gösterdiğini iddia edecek. Hep böyle olmuştur ve oyunun kuralını değiştirmedığınız sürece de böyle olacaktır. Ve hemen arkasından jurnalcilik, hafiyecilik daha da derinleşecek. Abdülhamid'in sarayına her gün binlerce jurnal geliyordu. Fakat neyin ne olduğunu anlayabilecek bir kurumlar alanı yoktu. Bizzat AKP'nin içinde ciddi gerilimler doğacak. AKP'nin asıl tabanında sorunlar doğmaya başlayacak. Giderek farklı farklı hiziplerin devreye girmesiyle beraber devlet alanında kavga yoğunlaşacak. Devlet içinde olağanüstü güvensizlik, sürekli şikayet, ihbar, birbirinin ayağını kaydırmalar yaşanacak. Külliye bunlardan dolayı başını kaşıyamayacak. Onlarca, yüzlerce, onbinlerce şikayet yavaş yavaş hem AKP'nin hem yeni iktidar eğilimlerinin altını oymaya başlayacak. Erdoğan daralarak büyüyeceğini zannediyor. Daralarak sadece ve sadece kabile asabiyesi ile hareket edersiniz ve her şey darmadağın olur. Dolayısıyla, evet geçerse birincisi iktidar ilişkilerindeki kısmi denge ve ittifak bozulur. İkincisi belirli kurumsal standartlar çöker ve kişiselleşir. Ve üçüncüsü yerel çıkar alanlarının her türden istismar edeceği yeni yönetim araçları ve işlevler doğmaya başlar. Giderek mültezimlere teslim edilmiş koca bir kabile devleti ile karşı karşıya kalırız...

- Bunu aşacak bir muhalefet potansiyeli görüyor musunuz?

Kesinlikle görüyorum. AKP ve MHP içindeki kadrolar da dahil, karşıdakinin haklarının, özgürlüğünün kendisinin de hakları ve özgürlüğü olduğuna dair bir politik direnç alanı ve birikim olduğu kanaatindeyim. Bunun ihtiyaç olduğunu gören geniş toplumsal kesimler ve siyasal topluluklar da var. Bu ciddi bir potansiyel. Bunun önündeki en büyük sorun devletin geleneksel hizipleri ve onların dar, heyecansız, yıkıcı ve kendi çıkarlarını öne alan söylemleri. Bunlar mücadelenin, kendi dar söylemleri ile yürütülmesi konusunda ısrar ediyorlar. Oysa Türkiye'de yeni cumhuriyetin imkânı var. Kürdün, ülkücünün, solcunun, İslamcının kendi hakikatini taşıyabileceği ortak politik alan yaratmak mümkün. Bu gerçekleşirse Erdoğan'a da güven vaat edecektir. Erdoğan da, Bahçeli de, Selahattin Demirtaş da orada güvenle yaşayabilir. 'Senin özgürlüğün benim özgürlüğümdür' sözü önemli. Şu anda sert bir savaş yürüyor. Herkes kendi özgürlüğünü kurtarmak için karşıdakinin özgürlüğünü yok etmeye çalışıyor. 15 Temmuz tehdidini Türkiye'nin hep beraber atlatabileceği ortak nesnel alan var. Cemaatin bir halkı olsaydı 15 Temmuz başarıya ulaşacaktı. Ama onun dışındaki bütün siyasi eğilimlerin

dayandığı bir halk tabanı var. Cemaati halksızlığı nedeniyle yok edebilirsiniz ama diğerlerini yok edemezsiniz. Her krizde kendilerini yeniden yaratırlar ve bu oyun çocuklarımıza bırakacağımız daha kıyıcı bir şiddetten daha başka bir şey doğurmaz. İktidar alanında hepsinin temsil edilmesi gerekir. Bunu yapmazsanız, Türkiye'yi AKP'ye, AKP' yi Erdoğan'a indirgemeye başladığınız anda, bu indirgeme süreci herkese şiddet olarak yansımaya başlayacaktır. Mehmet Uçum gibi teknokratların 'Erdoğan organik liderdir. Erdoğan'ın AKP'yi aşan bir gücü var' demeleri çok tehlikeli. Bunlar Nazi indirgelemeleridir. Söyleyenin ne yaptığını bilmesi gerekir. Dikkatli davranması gerekir. Erdoğan'ı, Erdoğan'ın çevresine karşı koruyacak bir dil gerekiyor. Bunun yerine nesnel bir kamuoyuna ihtiyaç var. Buna talip olabilecek, irade gösterebilecek liderlere ihtiyaç var. Nitekim buna dair her grup içinde umut verici gelişmeler olduğunu görüyorum. Saçma kavgadan, devlet hiziplerinden vazgeçmek lazım. Bunun nesnel koşulları, çok büyük bir olasılık var.

- Siz, cemaatin yargıyı ele geçirdiğini 2011'den itibaren söylediniz. Bir tür erken uyarı sistemini devreye soktunuz ama bunu dikkate almak iktidardakilerin işine gelmedi. Pe-ki, şimdi yargının durumunu nasıl görüyorsunuz?

Yargı çok ciddi bir krizin içinde. Sadece iktidar değil, yargı da öyle. Türkiye siyaseti, bugün post-cemaat döneminde yaşıyor. Cemaat sonrası dönemin en önemli sorunu psikolojik güvensizlik, sorunların, sendromların, patolojilerin yükselmesi. Bu cemaatin bize bir mirası. Olağanüstü bir huzursuzluk içinde yaşıyor yargı. Yüzde 40-50'ye varan oranda hakim ve savcının, bir mafya örgütünün yani cemaat örgütünün üyesi olduğu anlaşıldı. 3 bin 800 kişi meslektan atıldı. Bu tasfiye sadece disiplin açısından gerçekleşmedi. Böyle olsaydı sorun değildi. Daha kötüsü sadece bir kaç Mc Carthy dönemi sorusu ile tutuklamalar oldu. Mc Carthy döneminde hedefteki insanlara şu soruları soruyorlardı sorgularda: Bir, Komünist Parti üyesi misin? İki, herhangi bir Komünist Parti toplantısına katıldın mı? Dergi aboneli oldun mu veya maddi yardım yaptın mı? Bu soruların aynısını, cemaate uyarlanmış biçimde hakim ve savcılara soruyorlar. Cemaat üyesi misin? Bank Asya'ya para yatırdın mı? Cemaate himmet yaptın mı? Çocukların cemaat okulunda okuyor mu? Bu soruların hiçbirisi ile ceza soruşturmasını yapamazsın. Disiplin soruşturması yaparsın ama ceza soruşturması açamazsın. Sadece bu sorularla devam ederseniz AKP'nin hakim ve savcılarının tümü meslektan atılır. 15-20 kişi hariç, ki onların da büyük bölümü Demokrat Yargı üyesidir, kimse bu işten kurtulamaz. Böyle bir ortamda yargının yarısı teröristlikten ihraç edilmişken, diğer yarısı da korku içinde beklerken manzara meşhur 'Çılgılık' tablosuna benziyor. Çılgılık resmindeki gibi büyük bir uğultu, başını kapatmış, gerginlikle, krizlerle, bunalımlarla yaşamaya çalışıyor. Türk yargısı tam anlamıyla bu. Yargıdaki korku ve kaygının derinleşmesinin sebebi şu; Cemaatle, cemaat dışı gruplar arasındaki sınırı belirleyecek hiçbir ölçüt yok. Bu nedenle cemaatçi olmayanlar da ciddi bir tehdit altında hiss ediyorlar kendilerini. HSYK ve başsavcılıklar bu sorunları, yanlışlıkları düzeltmek zorunda. Aksi taktirde kendilerine de sirayet edecektir aynı korku ve kaygı. Kimse kurtulamaz bu kaygılı ortamdan. Cemaatçileri meslektan atabilirsiniz, hatta cemaatçi olduğunuzu kanıtlıyorsanız mutlaka atmalısınız. Çünkü toplumdaki yüzde 1'lik grubun yargının yüzde 40'ını ele geçirmesi ciddi bir sorundur. Ama ceza soruşturması farklı bir şeydir. Bir

hakimi cemaatçi diye tutuklayan hakimle tutuklanan hakim arasındaki tek fark birinin isminin listede olması. Bu çok korkunç bir durum ve bu korku herkesi istisnasız herkesi yer...
- Peki ama bu unsurlardan temizlenmiş bir yargının işini hakkıyla yapmasını önleyen ne?

3 bin 800 hâkim-savcı kapı dışarı edildi. Karşılığında 3 bin 900 civarında yeni hâkim-savcı alındı. Bu şunu gösteriyor: Türkiye'de gerçekte bir yargı yok. Türkiye'de adına adliye denilen işliklerde çalışan bir proletarya var. Adına hâkim-savcı denilen bir işçi sınıfı var. Böyle bir koşulda bir günde mevcut hâkim savcılarını kapı dışarı eder, dışarıdaki geniş işsizler ordusundan hâkim ve savcı alırsınız. Eğitim ve tecrübeye ihtiyaç yok. Böyle bir durumda hukuk ve yargıdan bahsedemezsiniz. Çünkü hukuk ve yargı bilgidir, hukuki bilgi standardıdır. Bunlar yoksa ortada hukuk yoktur. Yüzde 30 ve 40 oranında hâkim ve savcı sıfır tecrübe ile geliyorsa orada kimse yargıdan bahsedemez. Yüzde 5'den fazla olamaz. Daha fazla olursa cemiyet, kurum bozulur. Bu aşamada buna mutlaka müdahale edilmesi lazım. HSYK'dakilerin kötü niyetli olduğu kanaatinde değilim ama bu böyle gitmez. Yeni demokratik bir akıl geliştirmeleri gerekir. Daha hukuka, yargıya uygun bir dil geliştirmeleri gerekir. Yargı yeni anayasa ile beraber iktidarın doğrudan aracına dönüşüyor. Geleneksel olarak cumhuriyet yargısı aslında kurumsal farklılaşma, kısmi özerklikler yaratmıştı. Bunlar da kayboluyor ve iktidar ve yargı arasındaki ilişki özdeşlik ilişkisine dönüşüyor. Yargı bu haliyle toplumun beklentilerini karşılayacak bir kurumsal kapasite geliştiremez. Varlığını sürekli olarak ve gün be gün iktidarın onaması ile ilerlettiği sürece de herhangi bir işi hakkıyla yapması mümkün değildir.

- Cemaat dönemindeki hukuka aykırı uygulamalarda sahte de olsa delil üretme, gizli tanık ifadeleriyle gerçek dışı suçlama yapma gibi bir çaba vardı. Sanırım bunu işi kılıfına uydurma, hukuka uygunmuş gibi gösterme saikiyle yapıyorlardı. Oysa şimdi hukuka hiçbir şekilde uygun olmayan kararlarla doğrudan tutuklama ve ceza kararları veriyorlar. Cumhuriyet yazar ve yöneticileri ile Ahmet Şık'a da yapılan bu. Cumhuriyet yazarlarını, Ahmet'i FETÖ'den tutuklayan yargı aklını nasıl tanımlarsınız?

Ahmet Şık, 'devlet teröristtir' diye bir tweet atmıştı kendi bağlamı içinde. Bu tarihi bir sözdür. Garip olan şu ki AKP ve iktidar da devletin terörist olduğunu kanıtlamak için çırpınıyorlar 3 yıldır. Ahmet Şık'ın söylediğini alınlarının damarı çatlayacak biçimde ispatlamaya çalışıyorlar. Daha mı açık söyleyeyim? İktidar kendi eski ortağının terörist olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Bu, Ahmet Şık'ın söylediğini kanıtlamak demektir. Bu açıdan bakıldığında burada çok ciddi bir mesele var. Ahmet Şık'ın söylediği, Erdoğan'ın söylediğinin basit bir tekrardan ibaret. Bu devlet terörist olmazsa 200 küsur kişiyi tanklar ezebilir miydi? Sonuçta o insanları 15 Temmuz'da ezenler askerdiler ve aynı zamanda yaptıkları da terördü. 4 bin kişinin tasfiye edildiği bir hukuk sisteminde devletin terörist olduğunu kanıtlamak için uğraşan sizsiniz. O hâkim ve savcılara terörist diyen de iktidardır. Nitekim doğrudur da... E o halde çok ciddi bir çelişkiyle, hukuksuzlukla karşı karşıyayız. Sorunuzun diğer kısmına gelince, cemaat siyasi süreçleri aşırı hukuksallaştırarak, aşırı mevzuatlaştırarak bu işleri yürütürdü. Cemaat bütün operasyonlarını hukuksallaştıran koca bir makine gibi çalışıyordu. Bugüne gelindiğinde

ise tam tersine hiç bir hukuksallaştırma ihtiyacı hissedilmiyor. Kurumlarla ve hukukla, mevzuatla artık süreç açıklanamaz bir halde. Ahmet Şık'ı böyle bir ahvalde, hem de sizin bütün gücünüzle söylediğiniz şeyi söylediği için tutuklamanız, herhangi bir gerekçeyle tutuklamanız mümkün değil. Bir başka şey daha var ki o da yargının 4 binin terörist olduğunu söylüyorsunuz. Peki bu kişilerden bazılarının hala yargıda olmadığını nasıl biliyorsunuz? Nitekim 600 kişilik bir listeden daha söz ediyorlar. Artık şunu söylemek lazım. Mevcut kurumlar, mevcut yargı aktörleri, hâkimler ve savcılar belirli ve somut deliller yoksa vatandaşların, milletvekillerinin, gazetecilerin kapısını çalamazlar. Çalmamalıdır. Eğer soruşturma delillerle değil politik saiklerle işliyorsa cemaat pratiğinden ve geldiği noktadan da biliyoruz ki bu suçtur. Çok şükür cemaatten bu suçun hesabını sorabilecek bir döneme girdik. Ama aynı suçların yenilenmesini önlemediğimiz sürece kurtulmuş değiliz. Bakın böyle bir durumda kimsenin garantisi yoktur. Son 5 yıl içinde olağanüstü şeyler yaşadık. Cemaat geçmişte aşırı hukuksallaştırdıkları ve aşırı kurumsal bilgiye vurgu yaptığı için şu anda cemaatin delillerini, cemaati kanıtlamakta giderek zorlanıyoruz. İnce eleyip sık dokumak gerekiyor kanıtlamak için. Ama şimdi mevcut dosyalarda hukuksallaştırma derdi yaşanmadığı için bu soruşturmalar davalar bizzat yürütücüleri için çok ciddi bir tehlike taşıyor. Ben onlara bir dost olarak sesleniyorum: Titreyin ve kendinize dönün. Titiz olun. Kendi özgürlüğünüz gibi bakın soruşturduğunuz insanların özgürlüğüne. Aksi taktirde mücadele ettiğimiz cemaatten farkımız kalmaz ve öyle bir iklimde kimsenin garantisi olamaz. Biz sizin için de mücadele ediyoruz. Ahmet Şık ve Ahmet Türk için değil sadece.

- FETÖ davasından müebbetle yargılanan ve yurt dışına çıkışı yasak olan bir savcının Cumhuriyet soruşturmasını yürütmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yaklaşık 300-400 civarında tasfiye treninden geri dönen hâkim-savcı var. Sadece onlar değil, geride kalan bütün hâkim-savcılar da cemaatçilik araştırmaları halen sürdüğü için ve cemaat olan ile cemaat dışı olan arasındaki sınırlar belirli olmadığı için de çok kaygılı. Böyle dönemlerde insanlar kaçınılmaz olarak konuşma ihtiyacı hissediyorlar üzerindeki şüphenin dağılması için. Faşizm susma değil konuşma zorunluluğudur diye tarif ediyorlardı değil mi? Tam anlamıyla öyle bir konuşma zorunluluğu anındayız. Herkes kendi geleceğinin bir tek kişinin bir tek sözsüyle berhava olabileceğini, bütün hayatlarının dağılabileceğini somut olarak gördüler. Hâkim ve savcılar yanı başında daha bir kaç gün önce hakim ve savcılık yapanların hayatlarının nasıl darmadağın olduğunu kendi gözleri ile gördüler. Birçoğunun 'cemaatçi değildir, bu olmaz dediği insanların bir gün içinde yoksulluk sınırlarına geldiğini, kendilerinin tutuklandığını ve çocuklarının yurda verildiğini gördüler. Bu yüzden kendilerini kanıtlayıcı bir faaliyetin içine girdiler. Bazen tam tersi de oluyor tabii ki. Husumetlerinin bulunduğu kişileri cemaatçi diye ihbar etmeler vb. Bu konuda da tedirgin bir ortamda bulunuyoruz, hâkim ve savcılar olarak. Bunun Cumhuriyet soruşturmasında açığa çıkması son derece açık ve net bir gösterge gibi algılanabilir. Bir cemaat şüphelisinin cemaat soruşturması yürütmesini açıklayabilmek, ahlakla destekleyebilmek mümkün değil. Bütün insanların sadece susarak, boynunu eğerek bakması gereken bir durum. Bu trajediye devam edersen, insanları daha fazla sarsarak bunalımlarını tetiklersek, hâkim ve savcılar kimlik

krizine daha fazla sokarsak hepimiz daha fazla hastalanacağız. Daha geçen hafta FETÖ yargılamalarında yer alan hakim ve savcıların FETÖ'cü olduğu söylendi ve tutuklandı. Bu durum, Bekir Bozdağ için bile sorun. Kendilerini savunanlara daha fazla güvenmemeleri, kendilerini eleştirenleri dinleyip onların haklarını savunmaları gerektiğini gösteriyor. Bir söz vardır: Düğün evinde çok oynayandan, cenaze evinde çok ağlayandan korkmak lazım. Bekir Bozdağ'ın ve iktidar hukukçularının daha titiz olmaları lazım. Kendi dışındaki insanlarla kararları paylaşmaları lazım. Gürültülerle kendilerini destekleyenlerin ne olduğuna dikkat etmeleri lazım. En son iktidar lehinde canhıraş gürültüler çıkan ama FETÖ'den tutuklanan kaymakamı gördük...

- Cumhuriyet soruşturmasındaki bu kriz de bu ortamın mı ürünü?

Bakın Selahattin Eyyübi ile Hasan Sabbah'ın torunu Sinan'ın hikayesi çok önemlidir. Selahattin Eyyübi, Sinan'a haber gönderir, Alamut'u boşaltması için. Sinan da ona karşı bir cevap yazar. Mektubu göndereceği elçiye de 'bunu sadece Eyyübi'ye göstereceksin' der. Elçi, Eyyübi'nin huzuruna girer ve 'bu mesajı sadece sana vereceğim' diyerek huzurdakilerin tümünün çekilmesini talep eder. Eyyübi de 'şu 2 memluk korumayı çocukluluğundan beri tanırım ve güvenirim. Onlar kalsın, gerisi çıksın' der. Herkes çıktıktan sonra Elçi kalan iki korumaya döner ve 'Sinan'ın selamı var. Şimdi şu sultanı öldürmenizi istese ne yaparsınız?' diye sorar. İki koruma 'Sinan efendimizdir, o ne derse onu yaparız' derler. İşte tam da böyle bir dönemdeyiz. Güvensizliğin apaçık olduğu bir an. Güven kaybolmuş ise hiç bir şey kuramazsınız. Devlet olamazsınız. Hukuk kuramazsınız. Yargı faaliyeti gerçekleştiremezsiniz. Hiç bir şey yapamazsınız. Bu krizi ancak ve ancak ortak hakikat alanı yaratarak çözebiliriz. Hakikati aramanız gerekiyor. Sadece güç istiyorsanız, o güç o gün sizi kurtarır ama ikinci gün sizi uyutmaz o güç. Tam da bu olaylardan dolayı Cumhuriyet soruşturması, Ahmet Şık olayı iktidara bir ders veriyor. Güvenebileceğiniz bizzat Cumhuriyet gazetesi ve Ahmet Şık'tır. Ben Erdoğan'ın yerinde olsaydım böyle bir dönemde dostlarıma değil düşmanlarıma güvenirdim. Erdoğan başkan olmuş olmamış önemli değil. Hikaye şu ki herkes birbirine güvenmek zorunda. İktidar bizzat kendisini, kendi varoluş hallerini tahrip ediyor aklını yitirmiş biçimde.

- Herkesin birbirine güvenebileceği ve asgari bir demokrasi programı etrafında yeni bir birarada yaşama zemini inşa edilebileceğini savunuyorsunuz. Oysa toplumda her kesimin büyük korkuları ve birbirlerine yönelik büyük bir nefreti var. Bunun olanaklı olabileceğini nasıl bir sosyolojik analizle yapabiliyorsunuz?

Haklısınız, herkes olağanüstü bir korku içinde. Şu anda dindarlar içerisinde, tanıdıklarım arasında 'Erdoğan giderse biz ne oluruz?' kaygısını bizzat görüyorum. CHP'nin geleneksel söylemini daha fazla duydukça bu korkuları daha da derinleştiriyor. Geçenlerde bunu bizzat AKP'li bir gazeteciyle konuştuk. Böyle bir psikoloji ile ilk defa karşılaştım. 'Korkunç bir yere gidiyoruz. Yol doğru bir yol değil. Ama Erdoğan giderse bize ne olur kaygısı da yaşıyoruz diğer yandan' diyor. Bu korku görülmesi gereken bir korku. Kürtlerde, kanla sınanmış topraklarda çok büyük bir korku var. Aleviler geleneksel cumhuriyet içinde çoğunluğun dininin tehlikelerine karşı korunduklarını düşünüyorlardı ama şimdi çok fazla korkuyorlar. Ülkücüler, bu

ülke iç savaşa gittikçe kendi çocukları daha fazla ölüyor diye korkuyor. Hepsi ciddi bir sorun. Buna karşı farklı bir politik akıl geliştirilmesi lazım. Bu huzursuzluk genelleşiyor. Bu yeni bir politik dili zorunlu kılıyor. Toplumsal kesimler arasındaki bu mesafelerin açılmasının yarattığı sorunlar var. Balkanlaşma süreci var, etnik çatışmaların belirginleşmesi anlamında. Şiddetin yaygınlaşması anlamında Iraklaşmayı yaşıyoruz. her gün bir bomba patlıyor. İnsanların yaşadıkları bölgelerin birbirinden ayrılması Lübnanlaşma, Beyrutlaşmayı hatırlatıyor. Suriye ve Irak'taki savaşı destekleyen, bir geçiş noktası olarak, bir art ülke olarak Pakistanlaşma tehlikesi var. Bunların yarattığı bir korku var. Geleneksel kavgaları terk edip, bir araya gelip Anadolucu, Türkü, Kürdü, bütün yoksulların, farklı toplulukların bir araya gelip Balkanlaşmaya, Beyrutlaşmaya, Iraklaşmaya, Pakistanlaşmaya karşı yeni bir politik dilin, söyleminin imkânını bulmak lazım. Dindarın, AKP tabanındakilerin korkusu iç savaş devleti olma endişesinden kaynaklanıyor. Artık yeni bir devletin düşünülmesi, sosyolojik olarak da acil bir ihtiyaç. Yani bir sosyal ihtiyaç. Tehdit etmeyi bırakmak gerek ilk olarak. Geleneksel olarak cumhuriyetin seçkinleri yerlerinden edildiler. Politik alandan uzaklaştırıldılar 2010'dan sonra. Bir travma yaşıyorlar. Arkadaş masalarına sıkışmış politik bir dünyalarına sığınarak politik söylemlerini sürdürebiliyorlar. Bir başkasına sesini duyuramayan asla politik bir hat yaratamaz, sadece geleneksel intikam duygularını besler. Böyle bir yaklaşımın aynı geleneksel savaşı teklif etmekten başka yapacak bir şeyi yoktur. AKP'nin, CHP'nin, MHP'nin, HDP'nin, üst düzey bürokratların, yöneticiler için bu savaşın sona ereceği, yeni dengelerin oluşabileceği bir dönemdeyiz. 'Yarın iktidar olduğumuzda şunu, bunu yargılayacağız' dediğimiz andan itibaren çocuğumuza sadece onun kısa zama da ölümünü ihtimalini bırakırız. Bu kinle, intikamla yaşamaktır. Artık kan davasını bırakmak zorundayız. Bu ülkede politikacılar hala kan davalarıyla işlerini görmeye çalışıyorlar. Oysa herkes kendi hayalinde kâbusu gördü. Erdoğan alını secdeye degen yöneticiler bakımından kâbusu gördü. Hüseyin Çapkın'da gördü, Şahabettin Harput'ta gördü. Türkan Saylan'ın 'çağdaş insan örneği' olarak gösterdiği Hüseyin Parlak şu an FETÖ'cülükten soruşturuluyor ve o da kaçıyor. Ulukışla Kaymakamlığı yaptı, 15 Temmuz'da kaçak oldu. Türkan Saylan'ın çağdaş örnek hayali kâbusa döndü. Çağdaş insan profili ve hayali de dindar insan profili ve hayali de çöktü. Hepimiz kendi formamızı toplumun forması yapmaya çalıştığımızda Erdoğan da Kemalistler de kabus görmeye devam edecek. Buna karşın 1921 ruhu üzerinden yeniden yol alabileceğimiz bir dönemdeyiz. Sosyal eşitsizlikler, etnik çatışmalar, üretim, tüketim ve dağıtım sorunları kadar gıda, iş güvenliği, trafik güvenliği gibi çok yaşamsal sorunlarımız var ama gündem olamıyor. Türkiye siyaseti dünyanın genel gündemini sahipleneceği bir durumda değil. Saçma sapan 200 yıllık kavgaları devam ettirerek toplumun taleplerinin üzeri örtülüyor. Dinamizmi heba ediliyor. Toplumun üretimle, tüketimle alakalı sorunları var ve Türkiye siyasetinin bunların hepsini üstlenmesi gerekir.

- AKP'nin zihniyet dünyasındaki toplum ve devlet hedefi, bugüne kadarki pratiği kendisi dışındaki toplumsal kesimleri dışlayıcı bir görünüm arz ediyor. Buna rağmen asgari bir demokratik programa evet demesi için güçlü bir muhalefet tek koşul değil mi? AKP salt kendi korkularına bırakılırsa şiddeti ve baskıyı tek çözüm olarak görmez mi?

Kimse kendinde ve özünde demokrat olmaz. Olmamıştır. Demokratlık çoğu zaman karşındakinin, muhalefetin iktidarı mecbur ettiği noktada başlar. Bu anayasa değişikliği zaten bizi niyetlere teslim olmaya çağırılmaktadır. Oysa anayasa demek insanların ve politik grupların niyetleri veya iyi niyetlerine ikna olmamak, tam tersine onların politik doğalarındaki şeytani potansiyeli görmek demektir. Gerçek bir anayasa işte bu gerçeğin üzerine kurulur. Kurulmalıdır. Türkiye'nin devlet sistemi maalesef, belirli topluluklar üzerine dayanarak diğerlerine yaşıatılan bir haksızlıklar ve adaletsizlikler sistemidir. Kurumlarımız yurttaşlık ve haklar rejimine göre işlememekte, dost-düşman ayırımına göre işlemektedir. İktidar yanlısı gösterilerin her yerde serbest olmasına rağmen iktidar karşıtı gösterilerin polis tarafından derhal bastırıldığını düşündüğümüzde kurumlarımızı nasıl bir iç savaş mantığının çepeçevre sardığını anlamak daha kolay olur. Yalnız şunu unutmamak gerekir. Bu koşullarda devlet yönetmek yönetenler için de büyük risktir. Bir süre sonra yönetemez hale gelirsiniz ve kendi evreninize saklanarak varlığınızı korumaya çalışırsınız. Dolayısıyla Türkiye'de demokrasi ve dahası siyasal hareketlerin demokrasi potansiyelinin iki yönlü bir eğilimin ürünü olabileceğini söylemek gerekir. Birincisi güçlü bir muhalefet ve farklı kesimlerin direnç ve dokunulmazlığını devlete dayatması, ikincisi ise bizzat bu siyasal hareketler içindeki demokratik potansiyelin otoriter eğilimlere galebe çalması. Bence bu açıdan tarihi bir andayız ve Türkiye'nin muhalefet saflarındaki tüm hareketlerin kendi yanlışlarından öğrenebileceği ve giderek genişleyen bir biçimde farklı kesimlere kendi seslerini duyurma ihtiyacının yükseldiğini gözlemleyebiliyoruz...

Haber: Kemal GÖKTAŞ / Cumhuriyet